

Transparence/Sence

Ivo Prančič v Galeriji Hest

V mariborski Galeriji Hest v Židovski ulici bo jutri, v četrtek, ob 20. uri otvoritev razstave del Iva Prančiča z naslovom *Transparence/Sence*. Ivo Prančič je diplomiral leta 1982 pri profesorju Gustavu Gnamušu. Kot samostojni umetnik ustvarja in živi v Ljubljani. Umetnik ustvarja slike, ki so se iz konvencionalnih abstraktnih platen z značilnimi izbiri barv razvile v triptihe, v petdelne sestavljene stvaritve, ki so podobe ustvarjalčevega izraza, vedno avtorsko prepoznavne in vedno sveže. Natrgani platneni trakovi in drugačni kolaži, do časopisnega papirja in intervencij s čopičem ali oblikovanjem so postali soustvarjalci izrazov slik; njihovih ekspresivnih in notranjih pomenov. Poleg rednih samostojnih predstavitev v vseh večjih galerijah v Sloveniji je reden gost razstavnih prostorov Avstrije, posebej na Koroškem. Razstavljal je na Hrvaškem, v Črni gori, na skupinskih razstavah do Francije in Kitajske. Za svojo ustvarjalnost je leta 2001 prejel nagrado Prešernovega sklada. Leta 1996 je dobil štipendijo fundacije Pollock-Krasner v New Yorku. **(kr)**

Zlatnik poezije 2012 bo prejela Svetlana Makarovič

Vsestranska ustvarjalka Svetlana Makarovič bo za svoj pesniški opus, za požlahtnenje slovenskega knjižnega jezika in za prispevek k slovenski kulturi prejela zlatnik poezije 2012, so sporočili iz podjetja Fit media. Nagrado ji bodo podelili 28. avgusta na Starem gradu v Celju, kjer bodo razglasili tudi dobitnika Veronikine nagrade.

Makarovičeva je na slovensko pesniško prizorišče vstopila leta 1964 z zbirko *Somrak*. Že z njo je nakazala za tisti čas še težko sprejemljiv prehod iz intimizma v modernizem. Vendar pa je že z drugo zbirko *Kresna noč* (1968) zarisala pot svoje posebne osebne poetike in povsem edinstvene pesniške poti v slovenski literaturi. Literarna kritika meni, da je Makarovičeva svoj ustvarjalni pesniški vrh dosegla v zbirki *Srčevac* (1973) in v antologiji *Izštevanja* (1977).

Izrazit pečat njeni poeziji in literarnemu ustvarjanju daje ljudsko izročilo. A čeprav se zavestno naslanja na ritmiko in leksikon tradicionalne ljudske pesmi in balade, s pesniško inovacijo neusahljivo ostaja v osrčju moderne lirike, so poudarili v Fit media.

Makarovičeva je ustvarila tudi bogat opus pesmi in proze za otroke in mladino, od legendarne *Sapramiške* in *Sovice Oke* do *Kosovirjev* na leti

Svetlana Makarovič (Robert Balen)

žlici. Sama sicer pravi: "Mislim, da ne znam pisati samo za otroke; pišem za otroke in odrasle hkrati." Je pa Makarovičeva tudi mojstrica moderniziranih starih ljudskih balad. V letošnjem letu je izšlo njeno delo za odrasle *Balada o Sneguročki*.

Zlatnik poezije, ki ga podeljuje Fit media, so doslej prejeli Ciril Zlobec, Tone Pavček, Kajetan Kovič, Ivan Minatti, Miroslav Košuta, Neža Maurer in Venio Taufer.

Sicer pa so letos za Veronikino nagrado za najboljšo pesniško zbirko leta nominirana dela *Z roba klifa* Taje Kramberger, *Roke* v dežju Miklavža Komelja, *Noč sredi dneva* Petra Semoliča, *Mikado* Primoža Čučnika ter *Ime mi je* Veronika Tomislava Vrečarja. Kdo bo nagrado prejel, bo znano konec avgusta. **(sta)**

Kritika razstave

Umetnost življenja - življenje umetnosti

Pregledna razstava del Marka Pogačnika v Moderni galeriji

KAJA KRANER

V naslovitvi obsežne pregledne razstave petdesetletne umetniške dejavnosti Marka Pogačnika se vsekakor smiselno prepletata pojma umetnosti in življenja. Ta namreč predstavljata ključno antagonistično razmerje, ki si ga je umetniška zgodovinska avantgarda (po danes najbolj uveljavljeni interpretaciji) zadala preseči. Umetniška dejavnost Pogačnika, enega izmed ključnih akterjev neoavantgardne (konceptualistične) umetniške skupine OHO, delujoče med letoma 1965 in 1971, je namreč skozi samokontekstualizacijo in samozgodovinjeno le-te neposredni "potomec" zgodovinskih avantgard. Da so akterji skupine, lahko bi rekli tudi gibanja OHO, težnje svojih predhodnikov vzeli resno (nekoliko bolj kot na primer njihovi zahodnokulturni umetniški kolegi), vsekakor priča izstop, ali, bolje rečeno, umik iz institucionalno-umetniškega konteksta praktično na vrhu (začetka) njihove slave ter prestop v življenjsko prakso v okviru ustanovitve poljedelsko-umetniško-duhovne komune Družina v Šempasu.

V tem smislu torej življenje umetnosti doživlja nekakšno evolucijo v umetnost življenja. Česar umetniške avantgarde najverjetneje niso tako precizno raziskale, pa je predvsem to, da je antagonizem umetnosti in življenja vendarle diskurzivni produkt. Torej predvsem produkt (filozofskih, teoretičnih, umetnostnozgodovinskih itd.) interpretacij, ki so poskušale umetnost definirati in fiksirati, kar pa je najverjetneje šele zares mogoče, če/ko že predpostavimo, da je umetnost nekaj radikalno drugega od življenja (v najboljšem primeru njegov videz, odsev, model). Vendarle pa tako umetnost kot življenje - znova skozi "diskurzivno posredovanje" - družji ravno moment nezmožnosti dokončne ulovitve, definicije. Ne glede na to, s katere strani se ju poskušamo lotiti, namreč vedno čudežno ostaja neki "več".

Razstavo v Moderni galeriji vsekakor odlikuje natančno in mojstrsko domišljena postavitve, ki je - kot je mogoče sklepati - delo Pogačnika samega. Ker je postavitve v veliki meri osredotočena na t. i. umetnost življenja, ni v tolikšni meri koncipirana

Instalacija Model zemljinega vesolja v osrednjem prostoru razstavišča v Moderni galeriji (Kaja Kraner)

na način klasične (kronološke) sopostavitve del, ki bi vzpostavljala linearni razvoj umetniškega opusa. Postavitve v Moderni galeriji sicer še vedno v veliki meri sledi linearni logiki, vendar (ker ne gre za klasična umetniška dela) enakovredno vključuje raznolike dokumente, ki niso umetniška dela, dokumente kot umetniška dela, in umetniška dela raznolikih medijev (risbe, skice, objekte, instalacije itd.). Bolj kot logični razvoj umetniškega opusa jo torej zanimajo različni odvodi in transformacije, skozi veliko število Pogačnikovih "konceptualnih risb" oziroma shem in diagramov pa se vzpostavlja tudi širši kontekst umetniško-ustvarjalnih praks.

Postavitve sicer pričinja ravno z deli iz časa delovanja skupine OHO. Množico raznolikih medijev in pristopov družji predvsem reistični moment zgodnejše produkcije, torej osredotočenost na vsakodnevne objekte (ali z reistično terminologijo: artikle), pri čemer so ti dojeti in izvedeni kot povsem samostojni nosilci pomenskih/formalnih vrednosti, "samostojne biti". Izjava ob ciklusu reističnih risb na primer med drugim pravi, da se "pri tem tudi črta dojema kot stvar, ki se osvobodi sužnosti umetnosti". Reističnim sledijo dela, pri katerih je že razviden zasak proti arte poveri, ki se zaključuje s serijo procesualnih projektov (Mail art za otroke, Družina vode, ognja, zemlje in zraka), instalacij, predvsem pa medijsko raznoliko iniciativo proti vojni v Vietnamu (posterji in skice objavljeni

v *Tribuni*, dokument happeninga, film). Drugi razstavniki prostor je posebej osredotočen na raznoliko delovanje Družine v Šempasu med letoma 1971 in 1979, predvsem preko medijev skic, dokumentacije in instalacije/skulpture. Po praktično celotnem osrednjem razstavnem prostoru je razprostrta instalacija *Model Zemljinega vesolja*, ki jo spremlja tudi njena konceptualna risba na steni. Gre za nekakšen vizualni prevod nevidnih večdimenzionalnih razsežnosti zemeljskega prostora, ki ga avtor (kot tudi sicer) dosledno konstruira iz naravnih materialov (steklo, kamen, les, vrv).

Zadnji del postavitve natančneje predstavi najnovejšo Pogačnikovo dejavnost zdravljenja Zemlje in obliki akupunkture oziroma litopunkture Zemlje in postavljanja geopunkturalnih krogov po svetu v okviru Skupine za umetnost VITAAA in LifeNet. Obsežni dokumentaciji omenjenih projektov je na primer sopostavljena tudi konceptualna slika slovenskega državnega grba.

Kompleksna postavitve vsekakor dobro udejanja večdimenzionalnost Pogačnikove umetniške dejavnosti, ki nedvomno predstavlja enega najbolj samosvojih sodobno-umetniških pristopov pri nas. Prvenstveno gre za pristop, ki kljub konstantni refleksiji o umetnosti, njeni vlogi in funkciji, nikoli ne zdrsne v sodobno-umetniško avtoreferencialnost, hkrati pa na povsem specifičen način vstopa v širše kulturno oziroma v primeru Pogačnika - t. i. geokulturno.

V Dubrovniku izobesili festivalsko zastavo

Ob starih Himne svobodi Ivana Gundulića so sinoči v Dubrovniku na Orlandovem stolpu izobesili festivalsko zastavo *Libertas* in svečano odprli 63. dubrovniške poletne igre. Prireditev, ki že tradicionalno poteka med 10. julijem in 25. avgustom, bodo zaznamovali tudi slovenski filharmoniki in gledališka režiserja **Tomaž Pandur** ter **Eduard Miler**.

Dubrovnik bo tako ponovno ponudil svoje odre in prizorišča v renesančnem mestnem jedru več kot 2000 umetnikom iz približno 20 držav z vsega sveta. Predvideno je več kot 70 dramskih, glasbenih, plesnih, folklornih in drugih prireditev. Pandur se bo 3. avgusta predstavil s premiero Evripidove *Medeje*, ki jo pripravlja v sodelovanju s Hrvaškim narodnim gledališčem (HNK) iz Zagreba. *Medeje* bodo uprizorili na znameniti dubrovniški trdnjavi Lovrijenac. Organizatorji so se odločili, da bodo letos ponovno na dramski program uvrstili uspešnico *Kralj Ojdid* v režiji Edu-

arda Milerja in izvedbi Festivalnega dramskega ansambla. Med večjimi poletnimi dogodki v Dubrovniku bo koncert Zagrebških filharmonikov, ki bodo nastopili s priznanim ruskim dirigentom **Dmitrijem Kitajenkom** in slavno hrvaško čelistko **Moniko Leskovar**. Posebno doživetje bo tudi nastop slavnega pianista in dirigenta **Daniela Barenboima**, ki bo izvedel skladbe Franza Schuberta. Na programu bo znova tudi epsko vokalno-instrumentalno delo *Requiem* Wolfganga Amadeusa Mozarta v izvedbi enega najbolj znanih angleških zborov *The Choir of King's College Cambridge* in simfoničnega orkestra *Hrvaške radio-televizije*.

Slovenskim filharmonikom pa je pripadla čast, da bodo ob dirigentu **Ivanu Repušiću**, skupaj z velikimi zvezdami klasične glasbe, sopranistko **Invo Mulo** in baritonistom **Leom Nuccijem**, 25. avgusta sklenili letošnje igre. Soorganizator njihovega koncerta je Festival Ljubljana. **(sta)**

Ste vedeli, da ...

... so človeški možgani dosegli zgornjo mejo rasti

Naši možgani dnevno porabijo kar 25 odstotkov zaužitih kalorij. Če bi se velikost možganov v prihodnosti podvojila, bi zaposlili polovico našega metabolizma in izjemno obremenili srce, pljuča ter prebavila. Porabili toliko energije, da ne bi mogli delati nič drugega, kot razmišljati.

(Iz članka *Meja inteligence*. Več o tem v julijski številki revije *Science Illustrated*.)

www.sil.si

